

Vad hände med ubåten på torget?

För snart 60 år sedan var det någon som kom på att det borde finnas toaletter på Stora torget i Karlstad. För 25 år sedan kom någon annan på att de inte borde få finnas kvar. KT har försökt få reda på vad som hände med bekvämlighetsinrättningen.

I september 1944 kom ett förslag in till Drätselkammaren på Karlstad kommun angående en underjordisk bekvämlighetsinrättning på Stora torget. Övervåningen skulle innehålla en vänthall och en kiosk med bland annat tidningar.

Två år senare i februari inkom en ansökan om byggnadslov. Kostnaden var budgeterad till 108 000 och arbetslönerna till 18 290 kronor. Lokalen skulle vara en 15 meter lång och 10 meter bred våning på sammanlagt 137 kvadratmeter. Byggnadskostnaderna skulle inte behöva statsbidrag och det hela hade fått den kungliga majestätens tillstånd. Arbetet skulle pågå i 944 dagar och 18 arbetare skulle bygga inrättningen. Hur länge det faktiska arbetet pågick framgår inte att de dokument som finns i kommunens arkiv.

Många entreprenörer

I byråkratins namn skickades protokoll och anbud mellan olika instanser i flera år innan ett beslut kunde tas. Drätselkammaren ville ha skönhetsrådets åsikt om det hela. I en skrivelse från 1950 skrev Skönhetsrådet att de hellre såg en inrättning i allebacken på Tingvallagatan öster om Östra Torggatan. De ville hellre ha väntplatser med regnskydd på torget där busstrafikanterna kunde befinna sig.

I mars 1952 hade avtal med de

MYNTTOA. Anvisning till hur man skulle använda mynttoaletterna.

olika entreprenörerna skrivits. Några av de många företagen som skulle delta byggandet av bekvämlighetsinrättningen var KMW ventilationsrör, Byggnadsbolaget Järn & Betong och AB Skånska cementgjuteriet.

Budgeten hamnade på 135 000 och den godkändes av Karlstad stads fastighetskontor och Aktiebolaget Karlstad Byggnadsindustri. I maj 1952 meddelade hälsovårdsnämnden fastighetsnämnden att inrättningen med tio vattenklosetter var färdig att byggas.

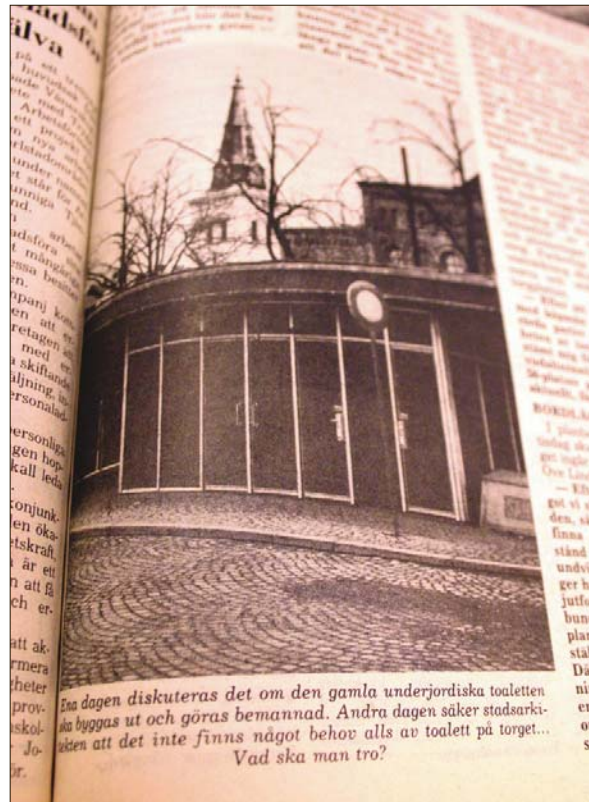
"Tunnelbanan"

Bekvämlighetsinrättningen hade öppet måndag till lördag 07.00 till 23.00 och på söndagar och helgdagar 09.00 till 23.00. Det fanns en herr- och en damavdelning samt ett personalrum i mitten av anläggningen. Tre heltidsanställda kabinetsvakter arbetade treskift. Varje dag fick de fylla i en veckorapport som sedan skulle lämnas in till fastighetskontoret.

Enligt en av många personer som använt toaletterna betalade besökaren 20 öre till kabinetsvakten, i det här fallet en kvinna, för att sedan få två små silkespapper. Om den nödige skulle göra nummer två fick den be om extra papper.

Det fanns även mynttoaletter, vilka byggdes lite senare, som kostade 25 öre att använda.

I anslutning till anrättningen låg en kiosk och en korvkiosk. Den sistnämnda blev senare ett gatukök,

25 ÅR SEDAN. Så här såg det ut nedanför Tingvallagymnasiet. Denna byggnad är inte den underjordiska inrättningen, utan toaletter som byggdes till vid en senare tid. Bilden är från KT i mars 1983.

Hamburgerhuset. Stadsbussarna avgick från torget och där fanns även telefonkiosker och viss bilparkering.

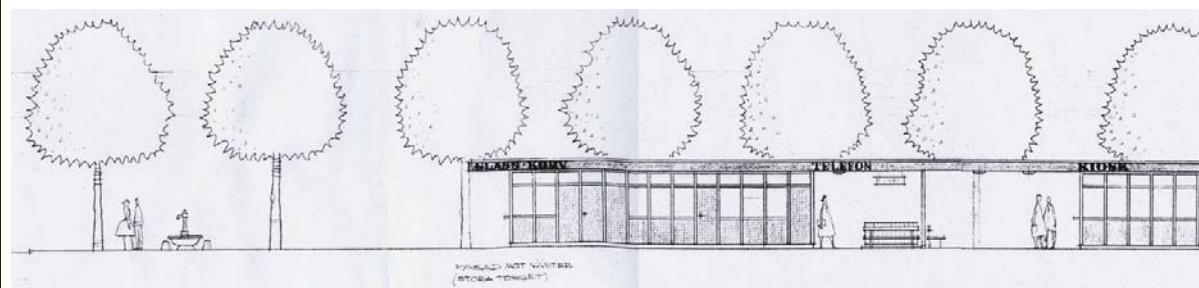
Det finns många historier om toaletterna på Stora torget, och smeknamnen var även de ett flertal. Många kallade inrättningen för ubåten, eftersom den låg under jord. Tunnelbanan är ett annat namn som uppkom efter att många turister tagit fel. Ofta för att lokalbefolkningen skojat med dessa och sedan fått sig ett gott skratt.

Skadegörelse och nedskräpning

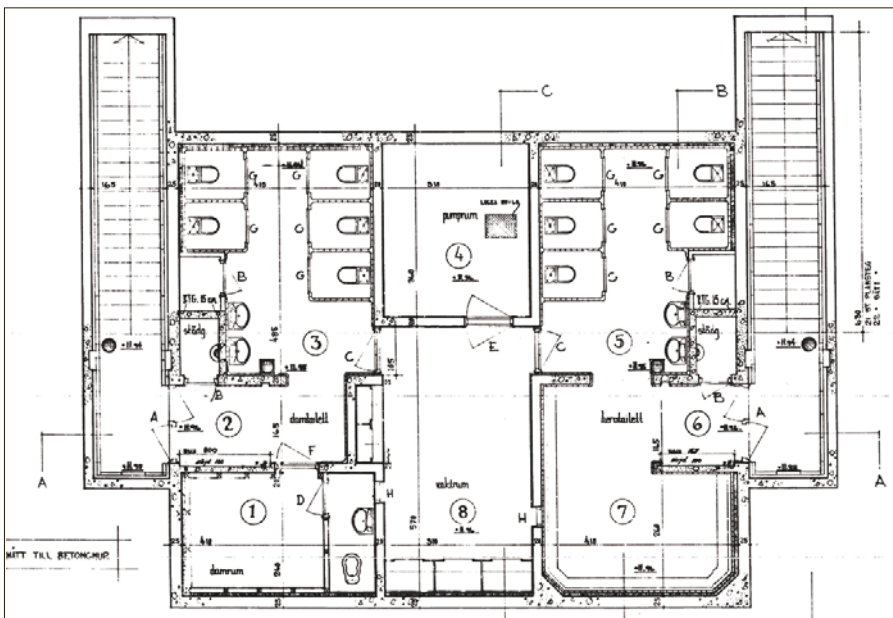
Efter att bussarna flyttats till Drottninggatan 1972 minskade antalet besökare. År 1974 besökte 23 000

personer bekvämlighetsinrättningen. Två år senare fanns funderingar på om kioskbyggnaden skulle byggas om till toalettanläggning och den underjordiska skulle stängas. Trots detta ökades antalet toaletter från fem till sju på de båda avdelningarna och fasaden byttes ut mot okrossbart material.

Några år senare inkom ett brev från fastighetskontoret till kommunstyrelsen där det står: "Skadegörelser och nedskräpning ökar dagligen. Dessutom antastas kabinetspersonalen och de får motta tillmälen dagligen och det blir allt svårare att få anställd personal som vill arbeta under sådana förhållanden".

ÖVRE PLAN. Ritning från 1960 över kioskbyggnaden som låg på torget.

INRÄTTNINGEN. Denna ritning visar hur den underjordiska inrättningen såg ut. Trapporna på sidorna gjorde att turisterna trodde att det var en tunnelbana.

TORGUTFORMNING. Den här artikeln från Karlstads-Tidningen i mars 1983 handlar om hur torget ska utvecklas.

I mars 1983 står det i Karlstads-Tidningen om det förslag som stadsarkitekt Per Lagergren lämnat in till Karlstad kommuns planberedning, där han ville ta bort byggnaden med kiosk, gatukök och toalett från torget, för att få plats med fler parkeringsplatser. Bröderna Herrlin som drivit Hamburgerhuset i åtta år sades upp från och med första januari 1984.

Igenfylt?

Undertecknad har efter flera timmar i både kommunens arkiv och Karlstads-Tidningens eget arkiv inte hittat något om vad som hände med den underjordiska bekvämlighetsinrättningen. Enligt ryktesvägar ska den ha

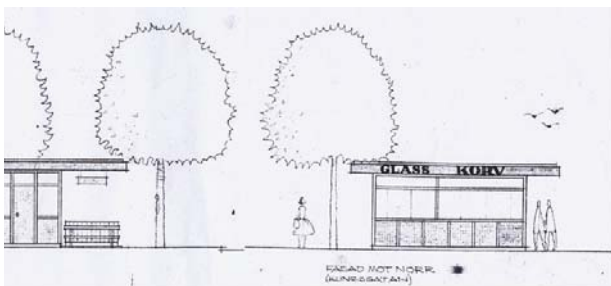
fyllts igen med sand. Detta för att undvika sättningar. Om så är fallet, innebär detta att inrättningen finns kvar under torget, att flera hundra människor går ovanpå den, dag efter dag.

SOFIA EKLUND

VECKORAPPORT

	Veckan nr 48	Veckan nr 49	Veckan nr 50
Biljetter	42 370	42 100	42 100
Inkomst	42 370	42 100	42 100
Utgång	42 370	42 100	42 100
Övrigt			
Totalt	42 370	42 100	42 100

VECKORAPPORT. Kabinettsvakt Ingrid Larsson har arbetat mellan måndagen den 16 december och lördag den 21 december 1957. Under de dagarna har 729 personer köpt biljetter till bekvämlighetsinrättningen.

Ritning: J. WÄSTLUND ARKITEKTBYRÅ

TA CHA STARTA

Det finns fortfarande bland annat Ekon Kandidat, Högske Naturvetarprogrammet och Naturvetarprogrammet. Läs mer på...